

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи
Національного технічного
університету України
“Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського”
к.філос.н., проф.

Анатолій МЕЛЬНИЧЕНКО

“ 14 ” 03 2024 р.

ВИТЯГ

з протоколу № 15 від 12 березня 2024 р. розширеного засідання
кафедри видавничої справи та редагування
Національного технічного університету України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”

БУЛИ ПРИСУТНІ:

- з кафедри видавничої справи та редагування:

Головуючий на засіданні – в.о. зав. каф., д. н. із соц. ком., проф. Трішук
О. В., секретар – к. ф. н., доц. Левчук О. М., д. політ. н., проф. Смола Л. Є.,
к.н. із соц. ком., доц. Андрійчук М. Т., к.н. із соц. ком., доц. Масімова Л. Г.,
к.н. із соц. ком., доц. Фісенко Т. В., к. н. із соц. ком., доц. Фіялка С. Б., к.н. із
соц. ком., доц. Сегол Р. І., к.п.н., доц. Магда Є. В., к.ф.н., доц. Янішевський
О. О., к.і.н., доц. Балюк О. О., к.і.н., доц. Литвин А. В., к.е.н. Шевченко І. Б.,
ст. викл. Головка О. А., к.н. із соц. ком., доц. Касянчук В. О., к.н. із соц. ком.,
ст. викл. Скороход Т. О.

Запрошені з інших організацій:

- з кафедри видавничої справи і редагування Інституту журналістики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка:
к. ф. н., доц. Прихода М. В.
- з кафедри медіапродюсування та видавничої справи факультету
журналістики Київського столичного університету імені Бориса
Грінченка:
зав. каф., проф., д. н. із соц. ком. Фіголь Н. М.;
- з кафедри «Могилянська школа журналістики» факультету соціальних
наук та соціальних технологій Національного університету «Києво-
Могилянська Академія»:
к. ф. н., ст. викл. Дуцик Д. Р.;

- з науково-дослідного інституту Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького: провідн. н. с., д. психол. н., проф. Потапчук Н. Д.

СЛУХАЛИ:

1. Повідомлення аспірантки кафедри видавничої справи та редагування Юркової Ольги Анатоліївни за матеріалами дисертаційної роботи «Чутки як соціальнокомунікаційний феномен», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань з галузі знань 06 Журналістика за спеціальністю 061 Журналістика.

Освітньо-наукова програма «Соціальні комунікації, журналістика».

Тему дисертаційного дослідження «Чутки як соціальнокомунікаційний феномен» затверджено рішенням Вченої ради НН ВПІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, протокол № 3 від 30 листопада 2020 року.

Науковим керівником затверджена доктор політичних наук, професор Смола Л. Є.

2. Запитання до здобувача.

Запитання по темі дисертації ставили: к. ф. н., ст. викл. Дуцик Д. Р., д. н. із соц. ком., проф. Фіголь Н. М., д. н. із соц. ком. Тріщук О. В., доц. Сегол Р. І., к.п.н., доц. Магда Є. В., к.н. із соц. ком., доц. Фісенко Т. В.

3. Виступи за обговореною роботою.

В обговоренні дисертації взяли участь: в.о. зав. каф., д. н. із соц. ком., проф. Тріщук О. В., к. ф. н., ст. викл. Дуцик Д. Р., д. н. із соц. ком., проф. Фіголь Н. М., д. н. із соц. ком. Тріщук О. В., доц. Сегол Р. І., к.п.н., доц. Магда Є. В., к.н. із соц. ком., доц. Фісенко Т. В., к.н. із соц. ком., доц. Касянчук В. О., к. ф. н., д.політ.н., проф. Смола Л. Є., доц. Прихода М. В., д. психол. н., проф. Потапчук Н. Д.

УХВАЛИЛИ:

ПРИЙНЯТИ такий висновок за дисертаційною роботою:

1. Актуальність теми дослідження

Під час російсько-української війни українське суспільство переживає значний стрес і тривогу. Цю ситуацію використовують спецслужби країни-агресора та політичні популісти для залякування і поляризації суспільства. Чутки, зокрема ті, які поширюються за допомогою новітніх технологій і соціальних медіа, грають важливу роль у цьому процесі.

Чутки виступають як механізм передачі інформації у випадках відсутності достовірних джерел або при недостатній офіційній інформації. Вони можуть відображати загальні настрої та ставлення громадськості до певних подій, що робить їх значущим елементом у соціальних комунікаціях, зокрема під час кризових ситуацій.

Чутки як складник дезінформаційних кампаній можуть становити загрозу для суспільства, особливо в умовах криз, таких як збройні конфлікти чи пандемії. За допомогою соціальних медіа чутки швидко поширюються, впливаючи на формування громадської думки та соціальних процесів, що робить їх значущим елементом інформаційної дійсності. Це зумовлює необхідність поглибленого дослідження чуток у системі соціальних комунікацій у період російсько-української гібридної війни, зокрема повномасштабного вторгнення РФ в Україну як її частини.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Роботу виконано згідно з тематичними планами НДР кафедри видавничої справи та редагування Навчально-наукового видавничо-поліграфічного інституту КПП ім. Ігоря Сікорського в межах наукової теми «Соціальнокомунікаційний підхід до редагування різних видів видань» (номер державної реєстрації 0119U001582).

3. Наукова новизна отриманих результатів

Наукова новизна визначена тим, що в роботі *уперше*:

- розкрито особливості чуток у системі соціальних комунікацій;
- запропоновано власну періодизацію досліджень чуток як особливого типу неформальних комунікацій;
- комплексно досліджено специфіку поширення чуток в інформаційному просторі України;
- випрацювано комунікаційний інструментарій протидії чуткам в умовах російсько-української війни;
- виокремлено життєвий цикл чуток та встановлено універсальний алгоритм їх поширення під час російсько-української війни.

удосконалено

- типологію чуток як неформальних комунікацій;
- рекомендації щодо комунікаційних заходів протидії чуткам.

набули подальшого розвитку

- типологічні ознаки чуток;
- типологічні ознаки ставлення українських користувачів інтернету до чуток;
- кореляції між розподілом чуток за експресивною та інформаційною ознаками.

4. Теоретичне та практичне значення результатів роботи

Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у:

- *науковій роботі* – під час теоретико-методологічних і науково-практичних досліджень проблематики чуток як соціальнокомунікаційного феномена, зокрема може бути використано як теоретичні узагальнення, так і

результати емпіричних досліджень, які можуть стати основою подальших наукових пошуків;

- *навчальному процесі* – під час підготовки навчально-методичних комплексів, робочих програм, підручників і посібників (чи їх окремих підрозділів) навчальних дисциплін «Інформаційні війни», «Інформаційне протиборство», «Основи критичного мислення» для студентів спеціальностей «Журналістика, видавнича справа та редагування» та «Реклама та зв'язки з громадськістю»;

- *практичній діяльності* – запропоновані рекомендації з протидії і запобігання чуткам можуть бути використані державними органами у розробленні стратегії протидії в інформаційній війні.

5. Апробація/використання результатів дисертації

Отримані наукові результати впроваджено у курсі лекцій "Інформаційні війни" кафедри видавничої справи та редагування Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського". Результати наукової праці та рекомендації впроваджено у діяльність проєкту StopFake, а також у спільній міжнародній монографії (наукове видавництво Dykinson, Мадрид).

6. Дотримання принципів академічної доброчесності

За результатами науково-технічної експертизи дисертація Юркової О. А. визнана оригінальною роботою, яка не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень.

7. Перелік публікацій за темою дисертації

За результатами досліджень опубліковано 15 наукових публікацій, зокрема:

- 4 статті в наукових фахових виданнях України за спеціальністю 061 Журналістика, в т. ч. 0 статей, у яких число співавторів (разом із здобувачем) більше двох осіб;

- 1 стаття в періодичному науковому виданні іншої держави;

- 8 тез доповідей на наукових конференціях;

- 2 розділи в колективних монографіях (Київ; Мадрид).

Основні наукові результати дисертації відображено в таких публікаціях:

1. Юркова О. Основні аспекти стійкості держави до дезінформації. *Інформаційно-комунікаційна безпека: сучасні тренди*: Монографія / ред.: О. В. Курбан, А. Л. Лісневська. Київ, 2022. С. 6–27.

2. Юркова О. А. Чутки як соціокомунікаційний феномен. *Обрії друкарства*. 2021. № 1(9). С. 121–131. [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2021.1\(9\).240615](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2021.1(9).240615).

3. Юркова О., Смола Л. Аналіз неформальних комунікацій в умовах гібридної війни. *Образ*. 2021. № 2 (36). С. 72–80. [https://doi.org/10.21272/Obraz.2021.2\(36\)-72-80](https://doi.org/10.21272/Obraz.2021.2(36)-72-80).

(Особистий внесок здобувача – проаналізовано кейс поширення чуток у Нових Санжарах, проведено й опрацьовано результати експертних інтерв'ю).

4. Юркова О. А. Методологічні засади дослідження неформальних комунікацій (на прикладі чуток, що поширюються у соціальних медіа). *Обрії друкарства*. 2022. № 2(12). С. 30–41. [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2022.2\(12\).268127](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2022.2(12).268127).

5. Смола Л. Є., Юркова О. А. Теоретичні засади дослідження феномена чуток. *Обрії друкарства*. 2023. № 2(14). С. 102–115. [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2\(14\).295256](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2(14).295256).

(Особистий внесок здобувача – проаналізовано підходи до визначення життєвого циклу чуток і напрями досліджень протидії їх деструктивному впливові).

Праці, у яких додатково висвітлені наукові результати дисертації:

6. Yurkova O. Ukraine: At the Forefront of Russian Propaganda Aggression. *SAIS Review of International Affairs*. 2018. Vol. 38, no. 2. P. 111–124. URL: <https://doi.org/10.1353/sais.2018.0021>

7. Yurkova O. Informal communications as a tool of the information war. *Disinformation and fact-checking in contemporary society*: Monograph. Madrid, 2023. P. 63–77. URL: <https://www.dykinson.com/libros/disinformation-and-fact-checking-in-contemporary-society/9788411707107/>.

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Юркова О. Чулки як особлива форма комунікації. *Наукова школа Романа Іванченка*: Матеріали VIII Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 30 жовт. 2020 р. Київ, 2020. С. 75–77.

9. Юркова О. Чулки в українських медіа під час пандемії Covid-19. *21-а Міжнародна науково-технічна конференція студентів і аспірантів «Друкарство молоде»*: Тези доп., м. Київ, 8 квіт. 2021 р. Київ, 2021. С. 78.

10. Юркова О. Особливості інформаційних впливів Росії 2019-2021 років у рамках російсько-української гібридної війни. *Інновації та особливості функціонування ЗМІ в демократичному суспільстві*: зб. матеріалів Міжнар. науково-практ. конф., м. Львів, 28 жовт. 2021 р. Львів, 2021. С. 110–111.

11. Юркова О. Чулки в медіа як інструмент гібридної агресії РФ проти України. *22-а міжнародна науково-технічна конференція студентів і аспірантів «Друкарство молоде»*: Тези доп., м. Київ, 21 трав. 2022 р. Київ, 2022. С. 101–103.

12. Юркова О. Соціокомунікаційні аспекти чуток як елементу гібридної війни. *Сучасний масовокомунікаційний простір: історія, реалії, перспективи*: Матеріали науково-практ. конф., м. Суми, 26–27 трав. 2022 р. Суми, 2022. С. 9–12.

13. Юркова О. Підходи до дефініції чуток в українській та зарубіжній науковій думці. *Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції "Наукова школа Романа Іванченка"*: Зб. матеріалів конф., м. Київ, 28 жовт. 2022 р. Київ, 2022. С. 48–52.

14. Юркова О. Соціальні медії як канал для зловмисного поширення чуток. *Революція Гідності: на шляху до історії: Збірник наукових праць, кн. 3. Сучасні медії й революції нового типу в Україні та світі* / відп. ред.: І. Пошивайло, Л. Онишко. Київ, 2023. С. 213–221.

15. Юркова О. Категоріальний апарат неформальної комунікації. *III Міжнародна науково-практична онлайн-конференція «Соціокомунікаційна наука в парадигмі смислових трансформацій: суспільні виклики, тренди освіти і професійної діяльності»* : Зб. матеріалів конф., м. Ірпінь, 19 трав. 2023 р. Ірпінь, 2023. С. 59–61.

Якість та кількість публікацій відповідають “Порядку присудження наукових ступенів”.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Юркової О. А. “Чутки як соціальнокомунікаційний феномен”, що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 06 Журналістика за спеціальністю 061 Журналістика, за своїм науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам, що їх пред’являють до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та відповідає напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми КПП ім. Ігоря Сікорського «Соціальні комунікації, журналістика» зі спеціальності 061 Журналістика.

РЕКОМЕНДУВАТИ

1. Дисертаційну роботу «Чутки як соціальнокомунікаційний феномен», подану Юрковою Ольгою Анатоліївною на здобуття наукового ступеня доктора філософії, до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

2. Вченій раді КПП ім. Ігоря Сікорського утворити разову спеціалізовану вчену раду у складі:

Голова:

доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри видавничої справи та редагування Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» **Тріщук Ольга Володимирівна**

Члени:

Рецензенти:

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри видавничої справи та редагування Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» **Фісенко Тетяна Вікторівна**

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри видавничої справи та редагування Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Фіялка Світлана Борисівна

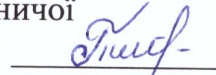
Офіційні опоненти:

доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри конституційного права та галузевих дисциплін Навчально-наукового інституту права Національного університету водного господарства та природокористування **Мітчук Ольга Андріївна**

доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності Інституту гуманітарних та соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка»
Комова Марія Василівна

Головуючий на засіданні

доктор наук із соціальних комунікацій,
професор, в.о. завідувача кафедри видавничої
справи та редагування

Ольга ТРИЩУК

Вчений секретар
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри видавничої
справи та редагування

Олена ЛЕВЧУК